

Výzkum médií (JKM008) – 1. povinný úkol: rešerše

Jelikož jsem se rozhodla ve svém závěrečném úkolu v rámci předmětu Výzkum médií (JKM008) provést kvantitativní obsahovou analýzu na později blíže určeném vzorku televizní zpravodajské relace, v následujícím textu se zaměřím na rešerši dvou dříve provedených kvantitativně obsahových analýz právě s tímto zaměřením.

1. **KOŘÍNKOVÁ SOBOTKOVÁ, Kateřina. Formální a obsahové proměny televizního zpravodajství: komparační obsahová analýza. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova Univerzita, Fakulta sociálních studií.**

Dostupné online: https://is.muni.cz/th/g2h9k/magister_korinkova.pdf

Jedná se kvantitativní obsahovou analýzu zabývající se vývojem hlavní zpravodajské relace Československé, a později České televize. Analýza je součástí diplomové práce, obhájené v roce 2009 na Fakultě sociálních studií Masarykovi Univerzity. Ke kategorizaci dat využila autorka program SPSS. Tato obsáhlá kvantitativní obsahová analýza je doplněna některými závěry (tezemi), které autorka získala za pomoci kvalitativní obsahované analýzy, té je však v práci věnován pouze nepatrný prostor..

Autorčina hlavní výzkumná otázka zní: *“Do jaké míry se obsahové a formální postupy televizního zpravodajství změnily v posledních 25 letech, respektive do jaké míry tyto postupy zůstaly stejné?”*. Ze základní výzkumné otázky je odvozeno osm dílčích výzkumných otázek. Dále je definována hlavní teoretická hypotéza. Na základě toho je určeno třináct pracovních hypotéz a jejich operacionalizace.

Zkoumaným obdobím jsou vybrané úseky let 1982, 1991 a 2005, tedy období před Sametovou revolucí, porevoluční období a autorčina současnost. Výběr těchto konkrétních let je zdůvodněn dostupností dat a možností zachytit přeměnu státního režimu, a s tím souvisejících změn ve společnosti, bez zařazení období perestrojky a období obsahující mimořádné události, jako jsou např. volby či přírodní pohromy.

Zkoumaným vzorkem jsou (nejčastěji) zpravodajské relace vysílané ve čtyřech vymezených časových úsecích těchto let. Jednotlivé vybrané úseky mají představovat každoročně se opakující události (vánoce, velikonoce, začátek školního roku a přelom roku). Vánoci jsou v této práci myšleny dny 23.-25.12. Velikonoce autorka vymezila jako týden končící Velikonočním pondělním. Začátek školního roku je určen jako poslední den prázdnin a první dva dny nového školního roku. Zpravodajství z přelomu roku je zkoumáno na datech z dne 30.12. a 1.1. (Silvestr, 31.12., je vynechán, jelikož v tomto dni zpravodajská relace je ne vždy zařazena, a pokud je, nemá každý rok stejnou podobu a délku.)

Pomocí tohoto vymezení bylo určeno 15 zpravodajských relací pro každý zkoumaný rok. Tedy dohromady 45 relací, jenž se podrobí analýze. V průběhu měření se však ukázalo, že pořad se 24.12.2005 vůbec nevysílal. Vzorek se tedy zmenšil, autorka přistoupila ke zkoumání jednotlivých zpráv pouze v rámci 44 relací, zároveň s tím se zmenšil vzorek náležící k roku 2005.

Výzkum médií (JKM008) – 1. povinný úkol: řešerše

Jelikož se autorka obávala možných rozdílů mezi zpravodajskými relacemi vysílanými ve svátečních a běžných dnech, před vyhodnocením výzkumu provedla srovnání dat. Tak ověřila, že výsledná data, nebudou díky rozdílu mezi běžnými a svátečními dny a převaze jednoho nad druhým zkreslená.

Zprávy, jakožto výzkumná jednotka je definována jako „*zpravodajský příspěvek odlišený znělkou, grafikou nebo titulkem*“. Dále jsou definovány proměnné a jejich jednotlivé možné hodnoty, které zprávu dále definují.

Tedy, zpráva je vysílána v jednom ze tří dříve určených let, v rámci jednoho ze čtyř definovaných časových úseků, ve dnu, který má různé pořadí v rámci tohoto časového úseku. Zpráva má určitou délku, počet stříhů, zabírá určité procento pořadu (porovnává se celkovou délkou pořadu), je zařazena do pořadu v určitém pořadí, patří do určité rubriky, má určité téma a představuje určitý typ zprávy (reportáž, čtenou zprávu, obrazovou zprávu, živý vstup, rozhovor ve studiu, rozhovor mimo studium). Ve zprávě se vyskytují různí aktéři (které autorka rozzařuje do 24 kategorií). Ve zprávě může být různý počet mluvčích. Mluvčí, buď redaktori, nebo respondenti v rámci zprávy mají různě dlouhé promluvy. (Autorka počítá čas promluvy všech respondentů dohromady a celkový čas promluvy redaktora.) Totožnost respondenta je dále upřesněna zařazením do určité socioprofesionální kategorie. V rámci kódování se také určuje, zda se ve zprávě vyskytuje jedna z vymezených sociálně kulturních zpravodajských hodnot – negativita, personalizace nebo odkazovat k elitním osobám a národům. Současně je vyhodnocena míra negativity či pozitivitu zprávy a definováno, ke komu se toto negativní či pozitivní vyznění zprávy vztahuje (konkrétní či nekonkrétní člověk, věc, skupina či nelze určit). Dále se určuje, způsob promluvy reportéra, způsob oslovení diváků, a zda je zpráva personifikovaná. Otázka personalizace je tedy zahrnuta dvakrát. Jak jsem výše zmínila, vyskytuje se také v souvislosti s žurnalistickými hodnotami.

Konečný výstup zahrnuje tabulky vždy s přehledem četností hodnot pro určitou proměnnou, ale také rozsáhlý autorčin komentář, pokoušející se o co neúplnější interpretaci. Interpretace této kvantitativní obsahové analýzy je doplněna také výsledky z autorkou provedené kvalitativní obsahové analýzy. Své závěry autorka klade do kontextu s poznatky získanými z odborné literatury, zaměřené především na studie socialistické kultury a současnou teorii žurnalistiky.

Ze závěrů vyplývá, že mezi zkoumanými roky došlo ke zkrácení času vysílání a současně k úbytku příspěvků v rámci relace. Dle autorky klesá také různorodost typů zpráv hlavní zpravodajské relace. Každý rok, jenž má zastupovat různé historické období, sebou také nese různé, pro toto období typické, témata, převažující ve zpravodajské relaci nad ostatními tématy.

Autorčiny hypotézy se s větší částí potvrdily. Mýlila se však např. tím, že se domnívala, že v roce 1982 bude reportér vůči divákům méně osobní než porevoluční a „současný“ reportér. Opak byl pravdou. Také se např. nepotvrdila autorčina hypotéza, že s postupem času bude ubývat čtených zpráv. Nejvíce čtených zpráv bylo totiž zaznamenáno v roce 1991. Autorka tedy konstatuje, že v tomto roce byly zařazovány i zprávy, ke kterým televize neměla obrazové materiály, protože více záleželo na samotném sdělení než způsobu sdělení. Tuto skutečnost si vysvětluje určitým porevolučním „hladem po informacích“.

Výzkum médií (JKM008) – 1. povinný úkol: řešerše

---

2. KUBÍKOVÁ, Eliška. **Bulvarizační strategie ve vybraných hlavních zpravodajských relacích: Komparativní obsahová analýza Televizních novin, Zpráv televize Prima a Událostí. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mediálních studií a žurnalistiky.**

Dostupné online: https://is.muni.cz/th/iy8yj/Bc_prace_FINAL.pdf

Práce si klade za cíl porovnat tři hlavní televizní zpravodajské pořady vysílané v roce 2010 (na TV Nova, FTV Prima a veřejnoprávní ČT). Srze toto porovnání chce autorka u jednotlivých relací zjistit míru bulvarizace zpravodajství. Jsou stanoveny různé rysy a způsoby detekování bulvarizace.

Hlavní výzkumná otázka zní: „*Do jaké míry se liší užívání bulvarizačních praxí u sledovaných zpravodajství komerčních relací Televizní noviny a Zprávy televize Prima a veřejnoprávní relace Události? Je míra bulvarizace ve zpravodajstvích stejná, nebo různá u komerčních televizí a televize veřejné služby?*“ Z této otázky je odvozeno dvanáct dílčích výzkumných otázek, u kterých autorka stanovuje vždy jednu až dvě dílčí hypotézy a zároveň stanovuje operacionalizaci. Autorka přestože čísluje jednotlivé dílčí výzkumné otázky, opomíjí číslovat jednotlivé hypotézy. Stejně tak v kódovací knize přiložené na závěr práce nejsou očíslovány jednotlivé proměnné a hodnoty, kterých proměnné mohou nabývat. V případě některých proměnných jsou možnosti jejich hodnot stanoveny pouze jednou větou, např. „*Počet příspěvků relace (vyjádřeno číselně, dle napočítaného množství příspěvků)*“.

Sledovaným obdobím jsou tři týdny roku 2010, od 15. března do 5. dubna. Vzorek tvoří 66 relací vysílaných v tomto období a 783 zpráv zařazených do těchto relací. Vzhledem k rozdílnému počtu zpráv v hlavní zpravodajské relaci jednotlivých zkoumaných kanálů se jednalo o 273 zpráv na TV Nova, 228 zpráv na FTV Prima a 282 zpráv v rámci zpravodajství ČT. Autorka tedy porovnávala procentuální zastoupení jednotlivých hodnot proměnné u jednotlivých televizních stanic.

Autorka si je vědoma, že na základě tohoto vzorku z výše popsaného období není možné „*provést komplexní generalizaci dané problematiky*“, ani pozorovat trend bulvarizace zpravodajství, jelikož zkoumané období je příliš krátké.

V kódovací knize je jasně vymezeno, že prvních sedm proměnných se vztahuje k jednotce „zpravodajská relace“ a zbylé proměnné k jednotce „zpravodajská reportáž“. V kódovací knize se však vyskytly proměnné, které se vztahovaly pouze k první nebo poslední zprávě relace. Proměnná, která se vztahovala k poslední zprávě relace, byla v kódovací knize zařazena mezi proměnné náležící k jednotce „zpravodajská relace“. Proměnná vztahující se k první zprávě relace byla zařazena mezi proměnné náležící k jednotce „zpravodajská reportáž“. Také se objevila proměnná vztahující se pouze k jednotce reportáž (zpráva) žánru story, zařazená mezi proměnné jednotky zprávy. Dále proměnná vztahující se pouze ke zprávě jejíž tematika byla zpracována jako konflikt, či proměnná vztahující se pouze ke zprávě s politickou tematikou. (Obě zařazené v kódovací knize mezi proměnné vztahující se k jednotce zpráva/reportáž.)

U relace jako celku bylo určeno datum vysílání (ten byl zaznamenán jako hodnota ve formátu dd.mm.rrrr), stanice (Nova, Prima, ČT1); charakter poslední zprávy; počet příspěvků; míra jiné, než studiové prezentace (v sekundách); stopáž relace a počet reportáží story.

Výzkum médií (JKM008) – 1. povinný úkol: řešerše

U samotné zprávy byla sledována např. komplexita zpracování zpráv. Zda se jednalo o tzv. hard či soft news. Jaký bulvární prvek zpráva obsahovala. Zda měla zpráva pozitivní, negativní či neutrální náboj. Která zpravodajská hodnota byla ve zprávě obsažena a jaký prvek infotainmentu zpráva obsahuje. A další.

Je otázka, jak autorka určovala hodnoty jednotlivých proměnných, jelikož např. zpráva může nabývat současně vícero zpravodajských hodnot. Lze ale předpokládat, že byla vždy určena nejvýraznější hodnota takové proměnné.

Ze závěru práce vyplývá, že bulvární prvky ve své hlavní zpravodajské relaci využívají v České republice jak komerční, tak veřejnoprávní televize, přestože některé postupy jsou typičtější pro komerční stanice.

3. SROVNÁNÍ ROZDÍLNÝCH PŘÍSTUPŮ

Jednotlivé proměnné si autorky určily na základě svých potřeb, tak, aby vhodně sloužily k ověřování jednotlivých hypotéz vázících se k výzkumným otázkám vycházejících z konkrétního tématu práce té které autorky.

Obě autorky pracují s proměnou, která by se dala pojmenovat jako „typ zprávy určený dle způsobu jejího zpracování“. Kořínková Sobotková vychází z dělení dle publikace Martina Lokšíka z roku 2005 *Zpravodajství v médiích*. Je stanoveno šest typů zpráv – reportáž, čtená zpráva, obrazová zpráva, rozhovor mimo studio, živý vstup a jiný typ zprávy. Vedle toho, Kubíková vytyčuje pouze tři kategorie zpráv – standardní zprávy, reportáže a flashové zprávy¹.

Kořínková Sobotková nejasně definovala základní jednotku, uvedla, že pro většinu výzkumu byla výzkumnou jednotkou zpráva, některé proměnné se však vztahovaly také k zpravodajské relaci jako celku. V rámci kódovací knihy však nebylo na první pohled jasné, která proměnná se vztahuje ke které jednotce. Naproti tomu, Kubíková ve své kódovací knize jasně stanovila, která základní výzkumná jednotka se váže ke které proměnné. Avšak, jak již bylo řečeno výše, některé takto zařazené proměnné nebyly zařazeny díky tomu správně. Mimo to, Kubíková svoji kódovací knihu, na rozdíl od Kořínkové Sobotkové nečíslovala, stejně tak, jako nečíslovala ani jednotlivé dílčí hypotézy, které chtěla později ověřovat.

Obě autorky operovaly s proměnou „zpravodajské hodnoty“, avšak soustředily se pouze na některé zpravodajské hodnoty, dle potřeb své práce.

---

¹ „Jedná se o krátkou aktuální zprávu, která se později rozvíjí“

Flash zpráva - ITBiz.cz. Zprávy ze světa IT a byznysu - ITBiz.cz [online]. Copyright © 2019 Vydává [cit. 22.10.2020]. Dostupné z: <https://www.itbiz.cz/slovník/marketing/flash-zprava>